

PERSONAANALYSE

BILAG 1:

Profileksempler på de enkelte personaer

Den antropologiske undersøgelse er udviklet i forbindelse med Energistyrelsens energirådgivning til private husstande, som konsortiet Viegand Maagøe og Transition driver for Energistyrelsen. Transition har foretaget undersøgelserne og udarbejdet rapporten.

Udgivet december 2018

INDHOLDSFORTEGNELSE

Profileksempler på "Den travle borger"	4
Profileksempler på "Den sparsommelige borger"	6
Profileksempler på "Den ordentlige borger"	8
Profileksempler på "Verdensborgeren"	10
Profileksempler på "Handymanden"	11
Profileksempler på "Konkurrencemennesket"	13

Profileksempler på

“DEN TRAVLE BORGER”

Esben:

FOKUS PÅ FUNKTION UDEN VEDLIGEHOOLD

Esben og hans hustru er 33 år og bor i deres første hus sammen med deres to børn på 2 og 4 år. Esben er projektleder i en større bank, mens hans hustru er content manager. Det var et plus for parret, at huset var i god stand, da de flyttede ind:

“Vi synes, det var dejligt, der var lavet så mange ting ved huset, inden vi flyttede ind. Vi havde ikke strenge krav til udformning, men lagde vægt på, at der var lavet nogle gode løsninger. For eksempel at der er en varmepumpe, der passer sig selv, og at der er solceller. Vi har ingen erfaring med solceller, men “nature watches it”... der er ikke så meget vedligeholdelse, hvilket vi godt kan lide.”

Til spørgsmålet om, hvad der så godt ved solcellerne, fortæller Esben:

“Det giver gratis strøm...og altså vi køber da også økologiske agurker og den slags, så vi kan da godt lide tanken om solceller - men vi havde sikkert ikke selv fået dem installeret”.

Efter parret er flyttet ind, har de desværre erfaret, at kælderens er plaget af fugt, hvilket de bliver nødt til at gøre noget ved.

“Det er faktisk lidt akut, for vi har mange ting til at stå dernede. Men det er lige med at finde den bedste løsning på problemet, og der mangler vi noget konkret rådgivning, der kan fortælle os, hvad vi skal gøre. Vi har ikke fået gjort noget (...) det kan hurtigt forsvinde mellem mange andre ting i hverdagen”.

Esben har tidligere spillet meget håndbold, og hjælper ofte til med træningen i den lokale håndboldforening. Når børnene er gamle nok, håber han, at kunne træne dem i håndbold, ligesom parret regner med at få endnu et barn om et år eller to.

Erik:

LØBENDE RENOVERINGER HAR IKKE VÆRET PRAKSIS

Erik er 44 år og bor med sin 39-årige hustru og to børn på hhv. 8 og 10 år. Den ældste datter på 14 år er på efterskole. Erik arbejder som sælger, mens hans hustru er køkkenleder. De bruger blandt andet deres fritid på madklubafstener med venner, hvoraf mange er forældre til børnenes venner.

Erik købte huset for ni år siden, og det er først nu, de har overvejet at begynde at renovere huset. Der er kommet langt mere ro på i hverdagen med ældre børn, og der er mere luft i økonomien. I princippet overvejer de, at der kunne gøres rigtig mange ting ved huset, men de er i tvivl om, hvor de skal gå i gang. Huset var velholdt, da de flyttede ind, men er begyndt at trænge til en kærlig hånd:

“Det var nogle ældre, der havde boet her i 40 år før os, så det var fint nok. Det er det stadig, men vi har boet fem mennesker her, og det slider. Også når der ikke bliver gjort noget løbende”.

Erik er nu startet med at kontakte to håndværkere, der har givet tilbud på at skifte de gamle vinduer. De er begyndt at være utætte.

“Den ene håndværker, vi fik tilbud fra, er her fra byen, og den anden er igennem vinduerne, der hvor man køber dem, og de sørger bare for det hele. Kørt væk og sat i. Det er vi tilpasse med, ellers bliver det ikke gjort”.

Selvom Erik og hustruen har talt om, at det kunne være rart med en gennemgribende renovering, venter de med at udføre yderligere tiltag:

“Nu gør vi det her med at skifte vinduerne, måske går der nogle år...jeg ved ikke, hvad vi så skal. Men for os var det her et stort projekt at få løst, som vi glæder os til at få op at stå”.

Profileksemples på

“DEN SPARSOMMELIGE BORGER”

Morten:

UDFØRER SÅ VIDT MULIGT RENOVERINGER SELV

Morten på 32 år og kæresten på 31 har netop købt hus og har et barn på vej. De er begge uddannede i folkesundhedsvidenskab og arbejder til daglig på kontor. I deres nye hus skal de konvertere opvarmningsformen fra elradiatorer til jordvarme. Det har de indhentet tre tilbud på, og i mellemtiden er de i gang med at grave underetagen ud, da den skal efterisoleres, og der skal lægges gulvvarmeslanger.

“Vi laver så vidt muligt det, man lovligt må gøre selv. Vi har ikke ejet et hus før, men vi har ejet en lejlighed. Den renoverede vi også. Det er mest, hvad vi sådan har læst og hørt, når vi snakker med forskellige. Så sætter vi os ind i tingene”.

Imens renoveringen står på i stueetagen, bor parret på husets første sal.

“Det er selvfølgelig lidt besværligt, men det klarer vi nok, så længe vi når det, inden barnet kommer. Jeg har ikke noget imod det, og det betyder helt sikkert noget, at man kan spare nogle penge”.

Til spørgsmålet om, hvorfor valget faldt på jordvarme, svarer Morten:

“Det er lidt mere besværligt at installere (end en luft til vand-varmepumpe), men når den først er der, er driftsomkostningerne lave. Jeg vil da gerne kunne sige, det betyder noget, at det er en miljøvenlig energikilde, men jeg vil tro, at hvis der var en energikilde, der var lidt mindre miljøvenlig men til gengæld billigere, så tror jeg godt, vi kunne finde på at vælge den i stedet”.

Morten forventer, at parret vil bo i huset i rigtig mange år og at flere børn vil komme til. Umiddelbart drømmer de om tre børn i alt.

Anette:

GØR DET SELV-PROJEKTER DER TRÆKKER I LANGDRAG

Anette er 41 år og bor med sin mand af andet ægteskab og deres delebørn i alderen 10-15 år. Nogle gange bor de helt op til syv personer i huset på samme tid. Anette er landskabsarkitekt og hendes mand er kontoruddannet. I ni år har de boet i huset med en opvarmningsform, der består af en luft til luft-varmepumpe i køkkenet og nogle små mobile el-radiatorer, som de har flyttet rundt i huset efter behov. Det vil de gerne gøre noget ved, hvilket de faktisk startede på for ni år siden. De har nu besluttet sig for en luft til vand-varmepumpe.

“Vi laver varmen nu, fordi vi har penge til det nu. Men vi har lavet meget. Nye vinduer. Taget er skiftet. Vi har lagt isolering i gulvene og efterisoleret væggene. Mens vi har renoveret, så har vi trukket vandslanger i gulvene, så vi kan lave gulvvarme, fordi det var det, vi ville, da vi startede for ni år siden. Det er sket løbende, når der var tid og penge.

Vi laver mest muligt selv for at gøre det billigt, det er også derfor, det tager så lang tid, og det kan godt blive lidt for meget i længden.”

Parret har indhentet fire tilbud fra håndværkere, der kunne hjælpe med at installere vandbåren varme og glæder sig efterhånden til at få en ordentlig varmekilde.

Anette beskriver sin mand som en, der har “hænderne godt skruet på”, og hun har heller ikke selv noget imod at hjælpe til. De har lært meget gennem de mange selv-projekter, og har særligt fået meget ud af at kigge på YouTube videoer, når de skulle udføre nye ting.

Profileksemples på

“DEN ORDENTLIGE BORGER”

Leif:

HAR ALTID GÅET MED “LIVREM OG SELER” ANGÅENDE VEDLIGEHOOLD

Leif er 80 år og bor med sin hustru i det samme hus, som de har boet i de sidste 49 år. Han har haft et fiskerøgeri, hvor han igennem hele sit arbejdsliv kørte rundt med fisk til restauranter. Ægteparret har to døtre, som har stiftet egne familier. Huset, de bor i, er et typehus, som Leif udtrykker var “meget kendt på det tidspunkt”:

“Vi har bare vedligeholdt det løbende. Huset bestod af gode materialer, så vi har været meget glade for vores valg dengang.”

I huset havde de indtil for nyligt et gasfyr, der var 22 år gammelt. Derfor ville de have det skiftet, inden det blev vinter.

“Vi tænkte, det var en idé at skifte fyret, inden vinteren kom, for så er det, at sådan noget altid går i stykker: når det er mest ubejligt. Så det var for at tage det på forskud. Vi fik to tilbud af lokale installatører, men vi valgte ham, som havde installeret fyret for 22 år siden. Det er et fyr, som kører automatisk med natsænkning. Det er indstillet til os. Det sørgede installatøren for, og vi har også tegnet en løbende serviceaftale, så vi er sikre på, fyret holdes, som det skal”.

Leif og hans hustru havde overvejet en varmepumpe, men de mente, at det blev en for dyr investering. De vil hellere bruge pengene på en charterferie til sommer. Desuden kender de ikke nogen, der har en varmepumpe og er usikre på, om de larmer for meget.

Susan:

REAGERER PÅ DE MANGE INFORMATIONER OM TILTAG, MAN "BØR" GØRE VED SIT HUS

Susan og hendes mand er hhv. 61 og 64 år og har to voksne børn. Susan arbejder som sekretær, og hendes mand er gået på efterløn, efter han for to år siden fik en blodprop. De har boet i deres hus i 35 år, og manden har tidligere udført mindre renoveringer selv. De har altid haft oliefyr, men nu undersøger de muligheder for en anden opvarmningsform, da de har hørt, at oliefyr skal udfases. De overvejer naturgas, men bekymrer sig om, hvorvidt det også bliver udfaset. Selvom de har isoleret huset, er de usikre på, om huset kan varmes ordentligt op med en varmepumpe. Susan skal dog lige have undersøgt det med "en- og tostrengede systemer i deres radiatorer", som hun ikke helt forstår:

"Det er forvirrende! Hver gang man taler med nye mennesker, bliver man mere forvirret. Hvad søren man skal? Om man bruger 60.000 kr. til noget, som er spild af penge, hvis man foretager udskiftningen. Det er derfor, vi er så skeptiske omkring, hvad vi skal. Jeg ved ikke hvornår, men på et tidspunkt overvejer vi også at sælge huset, og så tænker vi, det måske er bedre, der er et gasfyr frem for et oliefyr. Det er mere under udfasning end gas, ikke?"

Parret skal også snart have hulmursisoleret huset, fordi de tænker, det vil gøre huset bedre: "Man bliver jo bombarderet med informationer om energi, som gør, at man tænker: kan man gøre noget ved huset? Selvfølgelig bliver huset bedre: det ved vi fra vores nabo, så det er simpelthen derfor, vi har valgt det"

Parret tænker ikke så meget på miljø og klima i denne henseende. De tænker heller ikke over det, når de handler i dagligdagen, men de sorterer deres affald, fordi man gør det i nabolaget. Ift. hulmursisoleringen har de kun indhentet ét tilbud, for de kender håndværkeren fra tidligere, og han plejer at lave et godt stykke arbejde.

Profileksemppler på

“VERDENSBORGEREN”

Laurits:

BOFÆLLESSKAB MED MILJØRIGTIG VARMEKILDE

Laurits på 38 år, der arbejder som lærer, har netop købt et hus med sin kæreste og et andet par. Derfor skal de bo fire voksne sammen, hvilket har været en drøm længe. Lige nu er der et træpillefyr i huset, men det skal erstattes af jordvarme: “det var der to grunde til”, forklarer Laurits. “Miljøhensyn og daglige driftsomkostninger. Miljøhensyn vejer rigtig tungt.”

De fire boligejere har valgt jordvarme frem for luft til vand-varmepumpe, selvom sidstnævnte var billigere at installere. Valget blev truffet på grund af driftsstabilitet og slitage, som er parametre, hvor de mente, jordvarmen ville vinde:

“Det var ting som miljøhensynet, driftsstabiliteten, formentlig bedre driftsudgifter, mindre mekanik der vejede...i en luft til vand-varmepumpe er der mange bevægelige dele, der kan sætte ud. Min erfaring med den slags ting er, at der går et eller andet i stykker, og så skal man skifte mange dele ud. Det er mig imod. Det gælder også andre mekanikker. Det er mig fx inderligt imod, at en computer kun kan holde i få år”.

Når de to par er kommet på plads i huset, skal de have høns i haven. De drømmer også om at bygge et orangeri, der, udover citrusfrugter og vindruer, kan danne rammerne for hyggelige stunder med venner i fremtiden.

Mikkel:

OLIEFYR ER UANSVARLIGT

Bjarne på 44 år er psykolog og skal flytte i et gammelt bondehus med sin lille familie efter flere år i lejlighed i storbyen. Han beskriver sig selv som “økohippie”.

“Vi er sådan en familie, der spiser udelukkende økologisk, så vi passer til alle fordømmene. Vegetarer og hele baduljen. Der er oliefyre i vores nye hus, og det fungerer fint, men vi bryder os slet ikke om at varme op med olie, det er uansvarligt. Lige nu er jeg ved at finde ud af, om grunden er stor nok til jordvarme”.

Selvom miljøhensyn vejer meget tungt, synes han, at byggereglementer kan være “meget irriterende”:

“Hvis jeg skulle udvide vores bondehus, kunne jeg ikke finde på at lægge 40 cm isolering i væggene! For så ødelægger jeg æstetikken. Så vil jeg til enhver tid hellere fyre op miljørigtigt. Jeg vil også gerne have mange vinduer, for lys betyder meget for os. Jeg vil finde de rette løsninger miljømæssigt, for det er vores pligt at bidrage. Men når det kommer til udseendet (af huset), skal vi lige finde de rette løsninger”.

Bjarnes hustru går meget op i at finde brugte designermøbler og andet interiør på eksempelvis markeder, som skal udfylde deres nye hus. De vil ikke brænde almindelige stearinlys af i deres nye hjem af indeklimamæssige årsager, så hun har også købt et stort antal LED-stearinlys, der kan sikre hyggen.

Profileksemples på

“HANDYMANDEN”

Jørgen:

SELVLÆRT HANDYMAN, DER ALTID GÅR EFTER SELVFORSYNINGSTANKEN

Jørgen er 58 år og uddannet civilingeniør. Han arbejder til daglig med IT. Han bor med sin hustru på et landsted, hvor de har boet i 28 år. Deres to børn er i mellemtiden flyttet hjemmefra. Jørgen har selv nedgravet jordslanger til jordvarme, han har solvarme på taget og en lille husstandsmølle, der producerer familiens forbrug af strøm.

“Jeg har altid gået efter selvforsyningstanken. Lige nu kan jeg se, hvor meget solvarmen producerer. Der har været lidt justeringer undervejs, og det har ikke altid været gode investeringer, men det har været en interesse, lige fra jeg var ung at lave ting selv og følge med i den slags. Alt med et hus, uanset hvad det går ud på. Det er selvlært. Det er mange ting, jeg har lavet, og der er næsten altid noget i gang her hos os.”

Når Jørgen udfører projekter, bruger han sit netværk og kolleger til sparring. Han har også tre brødre, som alle er interesserede i teknik, så de udveksler erfaringer. “Og ellers kender vi ofte nogen, som kender nogen, vi kan spørge. Vi bor i et landdistrikt, og andre har de samme udfordringer som os”, fortæller Jørgen.

Jørgen ejer også en anden ejendom, som lige nu lejes ud. Han købte udlejningshuset, fordi det har et stort autoværksted tilknyttet, og han kan godt lide at rode med veteranbiler. I dette hus påtænker han lige nu at skifte varmekilde, og jordvarme bliver nok løsningen, hvilket han får naboen til at hjælpe med:

“Sådan noget med at nedgrave jordslangerne, det tænker jeg, naboen - han er svinefarmer og har rendegaver og alt muligt - det kan han og jeg let finde ud af. Vi hjælper altid hinanden med forskellige ting”.

Ellen:

RENOVERINGSPROJEKTER SOM FAMILIE-LIVSSTIL MED HENDES MAND SOM TOVHOLDER

Ellen og hendes mand er hhv. 53 og 50 år og har tre voksne børn: to sønner, der er hhv. snedker og tømrer, og en datter på 21 år, der netop er flyttet hjemmefra, og til hvem forældrene har købt et hus, som familien nu i fællesskab totalrenoverer. Ellens mand er blikkenslager, og Ellen er uddannet sygehjælper. Familien har haft utallige renoveringsprojekter, og det er næsten en livsstil, som særligt hendes mand bruger en stor del af sin fritid på:

"Huset, vi renoverer nu, var et håndværkertilbud med skimmelsvamp og ting og sager, fordi det havde stået tomt i næsten to år. Så vi startede bare stille og roligt med at rive alting ned og kom ned til nogle gulve, som der kun lige var to cm beton og ellers jord nedenunder. Så vi væltede alle vægge og så startede vi fra bunden med at isolere og lægge gulvvarme. Og lige nu er vi ved at isolere huset udvendigt, og vi er i gang med taget, som også er blevet isoleret. Vi har masser af erfaringer. Vi har selv bygget vores hus, det var oprindeligt et lille sommerhus på 36 m², der er blevet ombygget til et 170 m² hus og en stor garage på 150 m². Vi har også haft to forældrelejligheder, som vi har sat i stand helt fra bunden. Så vi er vant til det, og der er meget viden i familien".

De løbende renoveringer har altid fyldt meget i Ellen og hendes mands eget hus, også når det gælder det energimæssige:

"Herhjemme har vi både solfanger og solceller og masseovn og varmepumpe. Der er en ispind ude i haven. Han går meget op i det, min mand. Han tænker i høj grad på at nedsætte forbruget. Ja, han tænker hele tiden videre frem, der bliver altid bygget om heroppe hos os. Der er hele tiden projekter i gang. Altså også når man vil lave om på rumfordelingen, og nu har vi lige lavet en ny udestue med små sprossede vinduer i. Efterhånden som ungerne er flyttet hjemmefra, så laver man lidt om. Men også da de boede hjemme. Da de blev lidt større, så fik de hver deres bolig på matriklen. Vi lavede en lejlighed oven på garagen, og en anden fik en hytte i haven. Der er hele tiden projekter. Og så købte vi én lejlighed og satte i stand og så en anden lejlighed...så det kører godt".

Ellen og hendes mand kommer ikke til at flytte fra huset, selvom det efterhånden er for stort til dem, nu børnene er flyttet hjemmefra. Huset er hendes mands livsværk, så det bliver svært at forlade, selvom der er meget at holde ved lige.

Profileksemples på

“KONKURRENCEMENNESKET”

Jakob:

BYGGER NULENERGIHUS OG VIL SELV FORSTÅ ALLE LØSNINGSMULIGHEDER

Jakob er 50 år og har et barn på 12 år fra et tidligere ægteskab og et barn på 10 mdr. med sin nuværende kæreste. Jakob arbejder som luftkaptajn og vil gerne bygge et helt nyt hus fra bunden, som skal være et lavenergihus.

“Det er første gang, jeg bygger fra bunden efter devisen “lavenergihus”. Jeg ejer et andet hus på 320 m², som jeg har renoveret totalt fra bunden af, men det har jeg lejet ud. Jeg er motiveret af besparelsen, og at man ikke er afhængig af andre. Fx ved solpaneler; jeg kan godt lide tanken om, at solen skinner, og så gør det, at jeg kan få alle apparater i mit hus til at køre, tilmed at jeg lader et batteri. Når jeg kommer hjem og sætter bilen i stikket, så oplader den også med min egen strøm...jeg må sige, jeg er primært drevet af det økonomiske, men jeg kan også lide tanken om, at man er grønnere, men det er ikke det, der driver mig”.

Jakob bruger enormt meget tid på informationssøgning, og grundet hans job som pilot har han ofte ventetid på diverse hoteller rundt omkring i verden, hvor han har fri en dag eller to mellem flyvninger. Her kan han udnytte tiden til at researche. Jakob bruger internettet og ringer til “hvad end der popper op” af rådgivning. Han har dokumenter, hvor han grundigt registrerer, hvem han taler med hvornår, og hvad de siger.

“Jeg er typen, der ringer til et typehusfirma for at blive bekræftet i, jeg ikke skal have et typehus. Jeg er typen, der mener, jeg kan gøre det samme, som de kan, uden de skal have deres fortjeneste. Det er ud fra devisen, at hvis de kan, så kan jeg også. Det kan godt være, du har gået på skole, men hvis der er nogen, der kan læse en bog og blive klogere på det grundlag og fortælle mig nogle ting, så kan jeg også selv læse en bog og ringe til dem og spørge, om jeg har læst bogen rigtigt”.

Jakob rådfører sig dog med en ingeniør eller arkitekt, som skal hjælpe med at tegne huset, selvom han vil forstå alt, hvad der bliver gjort:

“Hvis jeg ikke har forstået, hvad der bliver sagt, så bliver jeg bare ved med at spørge. Det er klart, der kan være misforståelser, men jeg ringer til mange... Boliga og Bolius og Starks håndværkere. Og så har jeg en kammerat, der har sit eget tømrerfirma, og så spørger jeg...jeg benytter mig af de muligheder, der er omkring mig.”

If. rådgivning søger Jakob nogen, han kan spille bold op ad, og som gerne må gå lidt aggressivt til værks og udfordre ham på de løsninger, han selv er kommet frem til. Han har ikke noget imod at få ny viden på bordet og vil gerne have lukket huler i sin viden.

Troels:

BYGGER FOR TREDJE GANG ET NYT HUS GRUNDET ÆNDRERE BEHOV

Troels er 60 år og har to delebørn fra et tidligere ægteskab. Han har de seneste år arbejdet som fotomodel, men er tidligere konsulent. Troels bygger for tredje gang i sit liv et nyt hus, fordi hans livssituation har ændret sig og dermed hans behov:

“Jeg ved, hvordan jeg vil bygge det, og det behov jeg har lige nu, det skal det opfylde. Og så har jeg gode erfaringer med, at jeg får bygget det, jeg gerne vil have. Jeg har været i gang med sådan en proces før. Det er fordi, ens liv er en proces, og nu er mine unger delvist flyttet hjemmefra, så jeg har ikke behov for alle de kvadratmeter mere.”

Troels udnytter sit fleksible arbejdsliv til byggeprojektet, hvor han sommetider arbejder intenst som fotomodel i tre-fire dage og dernæst har fri en måned.

Han indhenter inspiration alle mulige steder fra:

“Jeg rejser en del rundt i verden, og med mit job kommer jeg rundt i en del huse, som er fundet specielt til fotoopgaven. Det er altid i et eller andet reklameøjemed, så det er nogle spændende, ultraditionelle indretninger, og der henter jeg en hulens masse inspiration. Jeg kan godt lide, at der er en god historie bag den måde, jeg bygger mit hus på, og jeg holder mig opdateret omkring de nyeste tendenser, så det bliver så fremtidssikret som muligt. Jeg er ultra-obs på, hvordan indretningen bliver, og jeg er meget opmærksom på placeringen ift. verdenshjørner, så man kan få noget gratis varme ved vinduerne. Fra de huse jeg tidligere har fået bygget, har jeg også nogle gode kontakter”.